

Möte med Gullmarns Vattenråd 21 januari 2010

Sven Lovén Centrum för Marina Vetenskaper (fd Kristineberg)

Program för dagen

10.00-12.00 Odd Lindahl föreläser om havet och Gullmarn

12.00 Lunch på plats

13.00 Vattenrådsmöte med beräknat slut 15.00

Närvarande:

Ulf Johannesson, Arctic Paper
Jan Sandell, Dalslands miljökontor
Kent Karlsson, Södra skogsägarna
Johan Hagström, Skogsstyrelsen, Fyrbodals distrikt
Berit Palmén, Lysekils kommun
Marie Abrahamsson, Munkedals kommun
Sara Bergström, Länsstyrelsen
Per- Erik Hallin, Göteborgs stift
Miriam Sannum, Studieförbundet Vuxenskolan

Dagordning

Val av ordförande och sekreterare för mötet

Ulf Johannesson, ordförande,
Miriam Sannum, sekreterare

Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställs

Mall för redovisning

Sara har med ett utkast till mall för redovisning. Mallen (bif.) skickas ut till alla medlemmar för synpunkter (skall inkomma till Lars- Åke senast v 12). Lars- Åke sammanställer och skickar in till Vattenmyndigheten

Uppföljning av frågor på förra mötet;

- **Logga mm**

Denna punkt hanns inte med, utan tas upp vid nästa möte

- Studieresa mm

Denna punkt hanns inte med, utan tas upp vid nästa möte.

- Åtgärdsprojekt

Fosforprojekt (bif.)

Johan och Jan redovisar att GVR lämnat in en ansökan om bidrag för sex olika delprojekt:

1. en kvalitativ studie för att identifiera orsaker till P-läckage (bl.a. genom erosion),
2. studie av skogsbrukets P- förluster,
3. enskilda avlopps påverkan på ytvatten,
4. intensivstudie (provtagning och analyser) i två vattendrag,
5. P- transporter i Örekilsälven i stort (sammanställning som genomförs v studenter),
6. Paleolimnologisk studie provtagning av sedimenten i tre sjöar (det sista projektet lämnades in som separat ansökan, då denna studie är mycket kostsam). Viksjön och Kärsjön (Sannesjön?) kan vara lämpliga, dock inte Ellenösjön pga. sjunktimmer.
(se bil. projektansökan)

Länsstyrelsen godkänner sannolikt ansökan (muntligt besked vid mötet) – avvaktar formellt beslut. Max 300 000:- (+ 150 000:- för den paleolimnologiska studien)
Sara återkopplar efter fattat beslut och dialog med vattenmyndigheten.

För att arbeta vidare med de olika delprojekten (ev. prioritera) samt att utse respektive projektansvariga, behöver GVR utse en arbetsgrupp. Krävs att studenter och högskolor/universitet kan ta en stor del av projektansvaret.

Vem gör vad när – lilla gruppen samlas och läger upp ramarna för de olika delprojekten

Vattenrådets ekonomi

Ca. 65 000:-

Vattendelegationens beslut i december

Sara redovisar det aktuella läget bl.a. Länsstyrelsens föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i distriktet.

Även förvaltningsplanen delades ut samt Vattenmyndighetens åtgärdsplaner.
Åtgärdsprogrammet finns inte tillgängligt, men har nu gått till tryck inkl, förvaltningsplanen.

Sen sist:

Regeringen om Åtgärdsprogrammet
Delegationens beslut
Fortsatta arbetet

Regeringen bedömning av åtgärdsprogram

(prövar inte), men påtalar behovet av

- hög acceptans
- goda möjligheter att nå MKN
- kostnadseffektiva åtgärder
- samordning av insatser
- preciserade delåtgärdsprogram som fastställ inom två år - kontrollstation 2012

Vattendelegationens beslut:

- 15 dec 2009 ÅP baserat på 38 åtgärder, fastställde förvaltningsplanen (FP) godkännande MKB och särskild sammanställning
 - FP och föreskrifter om MKB tillgängliga 22 december, ÅP inom kort (går till tryck i dagarna)
 - Alla som lämnat synpunkter kommer att få en ny "Låda"
- Övervägt synpunkter från samråd, samordning mellan distrikt

FÖRVALTNINGSPLANEN

Efter samråd, bl.a.

Struktur, läsbarhet enhetlighet
Texter från ÅP och MKB- dokumentet
Sammanfattning av ÅP

Fortsatta arbetet, bl.a.

Satsa ändå mer å samverkan, långsiktiga lösningar för vattenråden
Jobba vidare med VISS och vattenkartan (ny vattenkarta är på gång)

MKN

Efter samråd, bl.a.

Ingen rapport med beskrivande texter i FP och MKB av Ist ffs
Formulering "kvaliteten för ytvattenförekomster SYFTAR till att samtliga ytvattenförekomster SKA uppnå hög eller god ekologisk status och god kemisk vattenstatus ..." (4§)

Fortsatta arbetet, bl.a.

Tillämpning av MB och PBL - behov av vägledning och kompetensutveckling

ÅTGÄRDSPROGRAMMET

Efter samråd bl.a.

38 åtgärder för statliga myndigheter och kommuner (minskat från ca. 50)
Flera omformulerade
Fördjupat och utvecklat konsekvensanalysen

Fortsatt arbete bl.a.

Delåtgärdsprogram i samverkan (hur prioritera geografiskt och problemvis)
(Hur arbeta med detta systematiskt; formen för arbetet?)

Övriga frågor

Tid och plats för nästa möte

Lilla gruppen inväntar beslut från länsstyrelsen och träffas därefter för fortsatt planering.

Stora gruppen **träffas 14 april 9.00 i Kommunhuset i Munkedal**

Mötet avslutas

Ordföranden tackar alla deltagare och avslutar mötet.

Protokoll fört vid möte med Gullmarns vattenråd 20100414 Munkedals Kommunhus

Närvarande;

Sara Bergström	Länsstyrelsen Västra Götaland
Johan Hagström	Skogsstyrelsen
Berit Palmén	Lysekils kommun
Ulf Johannesson	Arctic Paper
Lars-Åke Winblad	Munkedals kommun, del av mötet
Marie Abrahamsson	Munkedals kommun
Jan Sandell	Dalslands miljökontor
Christer Jansson	LRF Väst
Karin Blomstrand	SV Västra Götaland

- § 1 Ulf hälsade välkommen och öppnade mötet
- § 2 Till att leda mötet utsågs Ulf samt till att skriva protokoll Karin
- § 3 Dagordningen godkändes
- § 4 Protokoll från 20100121 godkändes med kommentaren att Sara skrivit ett beslut som ligger för godkännande.
- § 5 Diskuterades logotype för Vattenrådet.
Behövs det en egen logga?
Sara fick i uppdrag att kolla upp om vi kan använda Vattenmyndighetens grafiska profil, för att utgå från den.
- § 6 Studieresa för skolor, erbjudande till gymnasieskolor/högskola
Diskuterades ett eventuellt upplägg med att ha olika stationer med tema; Sara kollar på Länsstyrelsen om e-fiske
Karin mailar ut förslag på studieresa och SV kan stå för den administrativa delen av resan.
Erbjudanden om 2-3 datum och skolan kan välja.
Huvudinriktning gymnasieskolor med miljö/naturinriktning
Ulf kollar med Gullmarsgymnasiet, Karin med Naturbruksgymnasiet i Dingle, Johan med Östrabogymnasiet, Jan med dalslands Folkhögskola, Nuntorp och Högskolan i Väst.
Preliminär tidpunkt i höst v. 37, 14 och 15 september.
Johan, Jan och Sara bildar arbetsgrupp för program och samarbetar med Karin vad gäller administration.
Programförslag;
Fiskevägar- Ragnerudssjön, Torp, hitta bra trappor, el. omlöp vid någon sjö
Fiskodling på Kynnefjäll
Taske Å, efter raset- vad har hänt?
Vattenrådet står för kostanden för bussen samt lunch.
- § 7 Fosforprojektet;
Beslutet är skrivet och klart.
300.000:- beviljade, Vattenrådet beslutar om fördelning inom projektets ram, ta reda på vilka fastigheter och ägare som blir berörda.
3 prov tas på Viksjön och Sannesjön, Umeå universitet är behjälpliga med att göra analys. I första hand översiktligt för att se variationer. Om så är fallet kan man gå vidare med fördjupade analyser.
Referensdata är 300 sjöar med miljöpåverkan med kiselalger och organiskt

material i sediment.

Havsmiljöanslaget kommer delvis att finansiera analyskostnaden för proven i Sannesjön och Viksjön. Proverna tas 6 meter ner i sedimenten för att få en bild av status från i princip sjöns bildande. I vårt område gäller detta Grindsbosjön på Orust och sjön Östen utanför Mariestad.

Del två i projektet är att ta kontakt med fastighetsägare.

75 % av beviljade medel får vi nu, resten när projekten slutredovisas, skall användas under ett år. Ytterligare pengar finns att söka till nästa år.

Eventuellt finns det ett InterReg projekt i området med samarbete med Norge.

Det finns också forskning hos SLU angående kvicksilverforskning i sjöar, där man kommer att avverka 40 % av skogen i avrinningsområdet. Sjöarna skall i så fall provfiskas före och efter; Efterlyses alltså stor avverkning runt liten sjö!

Arbetsgrupp angående fosforprojektet för att planera framåt är Kurt Svenland och Jan Sandell, ev någon mer....

Det är viktigt att det klart framgår vem som ansvarar för vilket projekt;

Delprojekt 1;

Sara, Länsstyrelsen, samarbetar med Christer, LRF, för att få med fastighetsägarna. Inbjudan till informationsmöte, Sara ansvarar ev i samarbete med Kurt Svenland. Lars Johansson från Länsstyrelsens Landsbygdsenhet, är inblandad i andra projekt och är intresserad av att delta i projekt 1, likaså någon från Stiftet eller södra, eventuellt.

Delprojekt 2;

Johan Hagström ansvarar för Skogens fosforprodukter.

”Avrinning från brukad skog” finns nu som program, där man provtar varannan vecka. Finns inte i detta område men kan fungera som referensprogram. Det finns en station i Hensbackabäcken som varit aktiv. Resultatet visar på måttliga mängder, man skulle kunna hitta liknande och matcha detta och jämföra. Detta kan ligga till grund för ett fortsatt arbete.

Delprojekt 3;

Enskilda avlopp, hur är avloppen konstruerade, tag fram en modell, Sara i samarbete med Pär Larsson på Munkedals kommun, Marie Hübinette på Länsstyrelsen samt Bengt Westlund på Dalslands Miljökontor.

Delprojekt 4;

Avseende provtagningarna kan även Ragnar Lagergren ingå, Jan Sandell med stöttning av Sara och Bengt.

Delprojekt 5;

Fosfortransporter i hela området. Göteborgs Universitet var klara i januari, Sara kollar rapporten. Har bland annat lett till ett examensarbete under arbete, i Ellenösjön, för att hitta ev. fosforläckage, syreupptagning med mera. Ragnar fungerar som handledare.

Slutrapporten skulle kunna göras av 2 studenter eller någon annan.

Mailkontakt eller telefonmöte efter att alla delprojekt startat.

§ 8

Rapport Vattenrådets dag i Göteborg 22 mars 2010

Kunde varit mer substans, men det är positivt att träffas.

PM avseende Vattenrådets framtida roll, och förutsättningar att arbeta efter, ger mycket att fundera kring, nu när vi haft verksamhet i två år.

Vattenmyndigheten vill jobba mer konkret tillsammans med de lokala

Vattenråden runt de lokala vattendragen. Hitta arbetsdokument som utgår från specifika frågor runt specifika vatten.

En konkret frågeställning från Jan visar på ett exempel;

I Valboåns tillrinningsbäck skall man etablera ett litet vattenkraftverk, som nu skall upp i Vattendomstolen. Vad gäller? Hur kommer detta att prövas? Bör miljö kvalitetsnormen tillämpas? Miljö kvalitetsnormerna finslipas av Naturvårdsverket för att ge möjlighet till hjälp till tolkning. Dessutom har det kommit en proposition om tillämpningen. Även Skogsvårdslagen skall anpassas till vattenfrågan. Länsstyrelsen har tillsynsdagar i april, där man informerar om Miljö kvalitetsnormen. Sara efterlyser fler möjligheter vad gäller att kunna informera om detta. I Danmark är vattenrådets verksamhet lagstiftad, istället för den frivilla samverkan vi har i Sverige.

§ 9

Fördjupat åtgärdsprogram; vad ligger i detta? Frågan ställs av Jan;

Länsstyrelsen har konstaterat att övergödningen är ett problem, och nu står vi inför hur och varför?

Runt Valboån har det varit flera projekt, vi måste hitta vad som är Vattenrådets mål och Vattenmyndighetens mål de närmsta två åren.

Vad kan det vara för verksamheter som är viktigt för markägare med flera aktörer. Bygg upp ett konkret projekt runt exempelvis Valboån; en inventering för att kunna förstå och se Vattenrådets roll i arbetet.

Johan ser Vattenrådets roll som en katalysator för att initiera idén att med hjälp av sina ingående organisationer få till ett konkret projekt.

Diskussion;

Jan vill plocka ner åtgärdsprogrammet till en, lokal, konkret aktivitet.

Sara menar att länsstyrelsen har uppdraget att utgå från det konkreta, lokala perspektivet. Utgå från underlagsmaterial och hitta ett konkret problem där man kan fördjupa sig i åtgärder.

Jan menar att övergödning inte är den stora frågan, utan mer den fysiska påverkan

Sara påpekar att diskussion skall föras i år och 2011 för att ha ett program klart 2012.

Johan ser det konkreta, lokala problemet som ett nytt projekt, för att göra en fullskaleinventering

Sara vet att Fosforprojekt har beviljats till flera och kanske att detta är det som Vattenrådet skall koncentrera sig på

Lars-Åke vill avvakta det totala arbetet i fosforprojekten, för att kunna dra slutsatser och gå vidare utifrån detta. Inte starta upp nya projekt förrän de gamla är avslutade.

Sara visar på att Länsstyrelsens mycket tydliga uppdrag är att hitta konkreta vägar att gå, "underlaget" kunde vara väsentligt mycket tydligare.

Berit avslutar med att fosforprojektet är viktigt att genomföra, och skall ligga till grund för fortsatt, mer konkret arbete.

§ 10 Ekonomi;
Diskussion om vad som ligger i den egna tjänsten och vad man skall köpa tjänster till, speciellt i samband med de olika projektet. Det finns också möjlighet att söka mer pengar till speciella aktiviteter.
Beslöts att beslut tas inför varje förutsättning.

Rapport har gått ut från Lars Åke via mail till samtliga, utskrift bifogas det fysiska protokollet
Ing. beh 1 jan 2010 45.131:-
Erhållna medel 56.250:-
Efter betalda fakturor finns idag 62.242:-
Lars-Åke har ny rekvisition hos Vattenmyndigheten, inlämnat före 1 april 2010.

Ekonomi avseende projekten;

	Ansökt	Beslut
Delprojekt 1	140.000:-	140.000:-
Delprojekt 2	133.000:-	58.000:-
Delprojekt 3	inget ansökt	
Delprojekt 4	70.000:-	70.000:-
Delprojekt 5	inget ansökt	
	375.000:-	300.000:-

Slutrapporten återfinns som nr 6, för att lägga allt rätt i bokföringen

§ 11 Inbjudan har kommit från den ideella föreningen Vattenrådet för Bohuskusten., måndag den 19 april i Stenungsund, Jan representerar Gullmarns Vattenråd om han har möjlighet.
Diskussionsmöte om samverkan och arbetssätt. Uppdelningen bör bli att Gullmarns Vattenråd "ansvarar" för tillrinningsvatten/sött vatten, medan Bohuskusten ansvarar för havet/salt vatten. Vattenvårdsförbundet ansvarar för det totala provtagningsansvaret.

§ 12 Ulf har fått en inbjudan till Skredsviks Kust och Skärgårdsråd den 14 april. Den utgår från försvarets verksamhet, ingen närvaro från Vattenrådet.

§ 13 Nästa möte 24 augusti på Uddevalla kommun, kl 9.00, kaffe från 8.30

§ 14 Mötet avslutas, tack Munkedal för kaffet!

Ulf Johannesson
Ordf

Karin Blomstrand
Sekr

Protokoll fört vid möte med Gullmarns vattenråd 20100824, Stadshuset i Uddevalla

Närvarande;

Martin Gustafsson	Uddevalla kommun
Karl Edlund	Uddevalla kommun
Kent Karlsson	Södra Skogsägarna
Berit Palmén	Lysekils kommun
Ulf Johannesson	Arctic Paper
Lars-Åke Winblad	Munkedals kommun
Ulrika Dahl	Munkedals kommun
Jan Sandell	Dalslands miljökontor
Christer Jansson	LRF Väst
Miriam Sannum	SV Västra Götaland

§ 1 **Val av ordförande och sekreterare för mötet**

Ulf hälsade välkommen och öppnade mötet

Till att leda mötet utsågs Ulf samt till att skriva protokoll Miriam

§ 2 **Fastställande av dagordning**

Dagordningen godkändes med tillägg om Fosfor- projektet och information från Christer

§ 3 **Minnesanteckningar från förra mötet: 20100414**

Protokoll från 20100414 godkändes.

§ 4 **Logga för vattenrådet**

Sara kunde tyvärr inte närvara vid mötet, men har efter mötet meddelat att hon genom samtal med Anneli Harlén, samordnare vid vattenmyndigheten, har fått besked om att vi *inte* kan använda vattenmyndighetens logga (även om den anpassas).

§ 5 **Studieresa för skolor**

Vid de kontakter som tagits med skolor, har responsen varit positiv.

Johan, Jan och Sara jobbar vidare med ett förslag till intressant program som skickas till Studieförbundet Vuxenskolan. Karin samordnar och administrerar resan ("spindeln i nätet").

Målsättningen är att genomföra en första studieresa under hösten (okt/nov) – förslagsvis med Gullmarsgymnasiet. I oktober flyttas t.ex. vuxen lax i tankar för att sedan sättas ut uppströms Kärn sjön. Möjligen kan detta vara intressant att lägga in som en punkt på programmet.

Övriga studieresor kommer att genomföras under våren 2011. Huvudinriktning gymnasieskolor med miljö/naturinriktning.

Karin kollar med Naturbruksgymnasiet i Dingle, Johan med Östrabogymnasiet, Jan med dalslands Folkhögskola, Nuntorp och Högskolan i Väst.

Bl.a. för att underlätta programarbetet för studieresorna, bör all provtagning som genomförs inom Gullmars avrinningsområde sammanställas i ett kalendarium. Detta kan med fördel också läggas ut på hemsidan.

ALLA som genomför någon form av provtagning (el- fisken, vattenprovtagningar, bottenfaunaundersökningar, kalkeffektprogram etc.) skickar in uppgifter om vilka undersökningar som görs, till Studieförbundet Vuxenskolan (inger.olsson@sv.se och miriam.sannum@sv.se) för sammanställning!

§ 6

Ekonomi

Lars- Åke redovisade aktuella tillgångar.

Nu har det 75%- iga bidraget för fosforprojektet satts in på kontot.

Det beviljade beloppet ligger på 300 kkr (75% = 225 kkr). Bidraget är uppdelat på de olika delprojektet och har därmed tilldelats olika aktivitetsnummer. Lars-Åke skickade den 10:e juni ut ett mail där han angav hur fakturor skall hanteras och vad som skall stå på dessa – viktigt att de hamnar rätt från början!

Ansvarsnumret är 114, vht (verksamhetsnummer) är 215311 och aktivitetsnr.

Delprojekt 1 3156 (75% = 105 000:-)

Delprojekt 2 3157 (75% = 43 500:-)

Delprojekt 3 3158 (0:-)

Delprojekt 4 3159 (75% = 52 500:-)

Delprojekt 5 3160 (0:-)

Slutrapport 3161 (75% = 24 000:-)

Verksamhetsbidraget för i år är 75% av 60 000:- (75% =45kkr). Redovisningen för 2009 är godkänd och Gullmars Vattenråd har därmed fått ytterligare 15 kkr. Sammanlagt finns därmed ca. 110 kkr på kontot (med vht 215310). Det innebär att det finns resurser för att genomföra olika aktiviteter såsom studieresor och annat.

Alla uppmanas att inkomma med förslag till aktiviteter!

Christer kommer att delta i en resa till Norge för att studera hur de har jobbat med fosfor- projekt. Kanske kan detta ge inspiration!

En eloge till Lars-Åke för mycket god ordning på ekonomin och en tydlig redogörelse av denna!

§ 7

Information från Länsstyrelsen

Då Sara inte var närvarande så lämnades denna punkt till nästa gång.

Däremot gjordes en kort uppdatering av läget med fosforprojektet:

Delprojekt 1:

Inga aktiviteter är genomförda ännu. Sara är sammankallande till ett telefonmöte. Gruppen beslutar vid första mötet hur man väljer att gå vidare.

Sara poängterar i efterhand att detta är vattenrådets projekt och att hon därmed inte kan vara ansvarig. Sara undersöker vidare internt deltagande för övriga från lst.

Delprojekt 2:

Då Johan ej var närvarande fick vi ingen information huruvida något genomförts ännu.

Delprojekt 3:

Dalslands miljökontor har tagit fram ett förslag till typindelning av olika anläggningar. Förslaget kommer att bollas med Maria Hübinette på Länsstyrelsen och med Munkedals miljökontor. Därefter sker en inventering och bedömning av respektive fastighet (normalt mha arkivuppgifter).

Delprojekt 4:

Sara och Ragnar ser ut lämpliga provtagningspunkter för intensivövervakning (från hösta punkt till dalgångar) för att se var de största ökningarna av fosforhalten sker. Avstämning med Dalslands miljökontor. Detta är ett komplement till delprojekt 5.

Delprojekt 5:

Studenterna är klara med delprojekt 5. Sara meddelar att hon har sett ett utkast, men ingen färdig rapport ännu.

Se bifogad projektansökan.

OBS! Delprojekt 2 är nedbantat i förhållande till ansökan!

§ 8

Information från Bohuskustens vattenråd

Jan informerade om Bohuskustens Vattenråd (som har informationsmöte samma eftermiddag). 1 september följer konstituerande möte i Uddevalla. Lars-Åke och Martin kommer att närvara och representerar då även Gullmarns Vattenråd.

Bohuskustens Vattenråd kommer att bilda ett sekretariat med säte i Uddevalla. Eventuellt öppnas här en möjlighet till samordning med Gullmarns Vattenråd som önskar att få igång en administrativ funktion.

Gullmarns Vattenråd önskar även större närhet till Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten!

Sara meddelar i efterhand att hon tar med denna fråga till den arbetsgrupp som jobbar med vattenråd på länsstyrelsen/vattenmyndigheten.

§ 9

Nästa möte

Nästa möte äger rum i Färgelanda den 27:e oktober 9.00. Kaffe från 8.30. Jan bokar lokal.

Ulf kontaktar Sara för att sondera om det kan vara aktuellt med ett avstämningsmöte innan dess.

Övriga frågor

Christer informerar om att han har suttit med i en grupp tillsammans med länsstyrelsen och Vattenmyndigheten beträffande vattendirektivets inverkan på jordbruket. Man valde Valboån som exempel och genomförde en vattendragsvandring där i maj månad. Ett 30- tal personer deltog och diskuterade olika typer av åtgärder. Det kommer att bli fler uppföljande mötet.

LRF har gått in med ansökan om LOVA- bidrag för kalkning av jordbruksmark. Lantbrukare kan därmed söka medfinansiering till strukturkalkning inom Valboåns avrinningsområde. För närvarande pågår försök i Stockholmstrakten som ger väldigt goda resultat; man ser reduktion av fosforläckage med upp emot 50 %. Bränd kalk kultiveras ner i åkern på hösten vilket ger en bättre porositet som i sin tur minskar ytavrinningen. Denna typ av åtgärd är mycket vanligare i Finland, där det finns med i landsbygdsprogrammet. Informera gärna lantbrukare inom Valboån om ni kommer i kontakt med dessa.

Jan informerade om att det råder osäkerhet kring tillsyn enligt miljöbalken avseende jordbruk. Inspektörerna vid Dalslands miljökontoret ligger just nu ganska lågt på detta område. Man har tillskrivit länsstyrelsen (som regional vägledande myndighet) för att få klargörande om statens förväntningar och svar inväntas. Markanvändningen inom vårt område är viktig, varför det krävs tydlig tillsynsvägledning. Jordbruket regleras både av bidrag och tillsyn. Samordning över landet är önskvärd.

Det konstateras att detta borde gå i bättre takt med lantbruksstöden. T.ex. har stöden för skyddszoner tagits bort inom Dals- Eds och Bengtsfors kommuner!

En annan övrig fråga som togs upp gällde det kommunala avloppsslammet och vart det tar vägen. Inom Uddevalla kommun går det till deponitäckning. Samtidigt pågår ett samverkansprojekt med Uddevalla energi för att bygga en biogasanläggning i syfte att ta hand om slammet. Man satsar på att skapa en egen linje för livsmedelsproducenter för återföring till jordbruket. Övrigt slam hamnar i en annan linje. Sluttäckningen är klar 2017 och då måste slamlinjerna vara färdiga. Mycket jobb förr att säkra upp kedjan från de stora verken. I Färgelanda går slammet till en entreprenör som sluttäcker en tipp (i Mellerud?) samt till gödsling av vilthägn. En del till används vid vägbyggen och slänttäckning mm.

Det har nyligen startats ett kretsloppsprojekt för enskilda avlopp; urinseparering, biogas etc. I Dalsland har man liknande långsiktiga fundering. Det nationella målet är att 60% av näringen från enskilda avlopp skall återföras till åkermark. Källsortering av toalettavloppet är bättre än återföring från reningsverken. Slutna tankar för toalettavfall är ett alternativ om man har mycket snålspolande toaletter dvs. når tillräckligt låg vattenhalt för att försvara transporter. Behandling kan sedan ske med biogasrötning eller våtkompostering.

Ulf lyfter frågan om avståndet mellan länsstyrelse och kommuner m.fl. En tanke är att samla fler människor från kommunerna för att informera om vad man gör vilket också skulle underlätta arbetet för Gullmarns Vattenråd framgent. Ulf kontaktar Sara.

Avslutningsvis togs frågan om Taske å upp – vad sker vid Saltkällan efter raset i december 2006? Lars- Åke informerade om att länsstyrelsen har begärt att vägverket skall åtgärda den aktuella sträckan med permanent åtgärder. Det är oklart om det har genomförts några el- fisken. Åtminstone fanns där tidigare täta bestånd av öring i huvudvattendraget, men även laxyngel. Med tanke på att laxen tränger undan öringen i Örekilsälven är det synnerligen angeläget att bevara öringen i Taske å.

§ 11

Mötet avslutas

Tack Uddevalla för kaffet!

Ulf Johannesson
Ordf

Miriam Sannum
Sekr

Protokoll fört vid möte med Gullmarns vattenråd 20101027, Dagsholms konferens, Ellenö

Närvarande;

Sara Bergström	Länsstyrelsen
Karl Edlund	Uddevalla kommun
Kent Karlsson	Södra Skogsägarna
Berit Palmén	Lysekils kommun
Ulf Johannesson	Arctic Paper
Lars-Åke Winblad	Munkedals kommun
Jan Sandell	Dalslands miljökontor
Christer Jansson	LRF Väst
Miriam Sannum	SV Västra Götaland
Sofia Olsson	Uddevalla kommun

§ 1 **Val av ordförande och sekreterare för mötet**

Ulf hälsade välkommen och öppnade mötet
Till att leda mötet utsågs Ulf samt till att skriva protokoll Miriam

§ 2 **Fastställande av dagordning**

Dagordningen godkändes

§ 3 **Minnesanteckningar från förra mötet:**

Protokoll från 20100824 godkändes.

§ 4 **Ekonomi**

Lars- Åke meddelar att det inte har hänt någonting rörande ekonomin sedan förra mötet. Således finns 114 835:- på kontot. Kontot med finansieringen för fosforprojektet om 225 000:- är ograverat.

§ 5 **Logga för vattenrådet**

Frågan är om Gullmarns vattenråd skall ha en egen logga. Vattenrådet medger inte att vi använder deras logga och vårt namn. I nuläget har inte vattenrådet upplevt något större behov av logga, varför frågan parkeras.

§ 6 **Avrapportering av delprojekten**

Delprojekt 1: *"Markläckage av fosfor"*

Sara kommer att sammankalla till ett möte/telefonmöte för arbetsgruppen. Sara har nu börjat titta på avrinningsområdena och hur fastigheterna ser ut och delade

ut dessa kartor till mötesdeltagarna. Vilka markägare är av intresse att träffa – hur avgränsa? Flera fastigheter ägs t.ex. av samma personer. En första inbjudan bör dock vara öppen för alla berörda markägare. Enligt kartan berörs ca. 60 fastigheter, men kanske är det ytterligare något tiotal som bör bjudas in. Sara undersöker vidare internt på lst efter lämpliga medverkande till ett sådant möte, t.ex. olika rådgivare. Likaså bör någon/några från vattenrådet medverka och informera om fosforprojektet.

Nästa steg att författa vad det är vi vill göra och sedan kommunicera ut detta till markägarna.

Sara kommer att vara tjänstledig från lst. fr.o.m. mitten av november. Elin Röist, som har stor erfarenhet av att arbeta med näringsämnesläckage, kommer att vikariera för Sara på 50%. Detta innebär i praktiken att Elin kommer att ha mera tid att jobba med Vattenråden.

Inom delprojektet finns medel för en projektkoordinator. Christer, som är ansvarig för delprojektet, åtar sig att sondera olika lösningar.

Ulf föreslår att vi ger delprojekten lättkommunicerade namn istället för numrering. Efter viss brainstorming och diskussion enades mötet om att kalla delprojekt 1 för "Markläckage av fosfor".

Delprojekt 2: **"Skogsbrukets fosforförluster"**

Johan (som är ansvarig för detta delprojekt) har meddelat att han har svårt att hinna med detta arbete under innevarande höst. Det bör dock inte vara något problem att skjuta på projektet till våren.

Delprojekt 2 ges namnet "Skogsbrukets fosforförluster".

Delprojekt 3: **"Fosforläckage från enskilda avlopp"**

Bengt Westlund på Dalslands miljökontor har tagit fram ett förslag till typindelning av olika anläggningar. Matrisen har skickats till Maria Hübinette på lst. Hon anser att den är mycket bra, men vanligtvis finns inte uppgifter på så stor detaljeringsnivå. (Mittenkolumnen är ok, men högre detaljeringsgrad finns generellt inte). Inom Dalslandskommunerna har man god kunskap om hur det ser ut på den konkreta fastigheten.

IVL har en rapport på gång och Maria har tagit del i detta arbete. Elin kommer att börja titta på dessa siffror och matcha dessa med den tabell som Dalslandskommunerna har satt samman. Lämpligen träffas Maria och Dalslandskommunerna om några veckor. Därefter sker en inventering och bedömning av respektive fastighet (normalt mha arkivuppgifter).

Delprojektets benämning är "Fosforläckage från enskilda avlopp".

Delprojekt 4: **"Fosforhalter i vattendrag"**

Sara och Ragnar har tagit fram 13 punkter för provtagning (visas på karta som delades ut på mötet). De föreslår vidare att man tar med några flexibla flaskor där man bestämmer provtagningspunkter när man väl är på plats.

Jan (Dalslands miljökontor) är ansvarig för provtagningarna och genomför dessa tillsammans med Bengt W, efter överenskommelse med lst angående tidpunkt och parametrar. Sara (Elin) har det övergripande ansvaret för delprojektet.

Projektpengarna är avsatta för att bekosta analyserna.

Delprojekt 4 ges namnet "Fosforhalt i vattendrag".

Delprojekt 5: *"Fosfortransporter i avrinningsområdet"*

Studenterna är klara med delprojekt 5. Rapporten är färdig, men har ännu inte kommit till Vattenrådet. Sara försöker få en redovisning vid nästa möte.

§ 7 **Studieresa samt förslag på andra aktiviteter**

Studieresa:

Johan kontaktar Östrabogymnasiet.

Jan kontaktar Dalslands Folkhögskola, Nuntorps naturbruksgymnasium samt Högskolan Väst.

Ulf kontaktar Dingle Naturbruksgymnasium.

Ulf har redan varit i kontakt med Lysekils gymnasium och de är mycket intresserade och skulle gärna göra något innan årsskiftet. De har haft projekt om Gullmarn med naturvetarprogrammet.

Vi behöver planera en rutt och bistå med reseledare.

Inger Olsson samordnar och administrerar resan.

Andra aktiviteter:

Alla provtagningar i pågående program finns i VISS, även t.ex. Munkedals bruks provtagning. Enklast är alltså att göra ett utdrag ur VISS på avrinningsområdesnivå. Sara kan enkelt plocka ut dessa uppgifter, men för närvarande omarbetas VISS så i stunden är det oVISS (!) om det är möjligt. Sara undersöker hur man kan plocka ut uppgifter och underlätta för vattenrådet.

Det pågår en nationell översyn av den övervakning som pågår runt om i Sverige och detta relateras till de krav som finns i vattenförvaltningsförordningen (som hänvisar tillbaka till vattendirektivet) samt mot en behovsanalys. Finns möjlighet att styra om rådande övervakning för att bättre tillgodose behoven? Flera vattenråd ligger nu och inväntar denna revidering. Fundera på hur Gullmarns vattenråd kan dra nytta av detta.

Vattenrådet har behov att enkelt komma åt uppgifterna.

§ 8 **Rapporter (från Ist, Bohuskustens vattenråd m.fl.)**

En paleontologisk undersökning har genomförts (av Umeå universitet?) genom att det togs botten sedimentprover från isen på Sannesjön, Viksjön samt Grindsbyvattnet på Orust. Man tittar då på historiska avlagringar av kiselalger. Tidigare gjorde man detta framförallt för att undersöka försurningen över tid eftersom kiselalgerna är försurningskänsliga. Man kan även titta på metallhalter etc. Under senare år har också fosforgradienten undersökts; alltså hur näringssituationen har förändrats över tid (tusentals år). Man har noterat väldigt höga P-halter i bl.a. Örekilsälven med biflöden, vilket man inte kan räkna hem. (Man utgår från en bedömningsgrund där man kan räkna fram referensvärden.) När det gäller fosforhaltiga leror är frågan hur man kan kalibrera. SLU frågade om vi hade näringspåverkade sjöar för att kalibrera.

Proven tas mellan 4 och 6 meter ner i sedimenten (den glacialmarina leran). Det är en tjej i Umeå som analyserar som analyserar sedimentpropparna och hon

behöver räkna om Sannesjön, så än finns inga färdiga resultat. Men, det är ovanligt stor skillnad mellan faktiska och beräknade halter. Halterna låg alltså mycket högre än vad hon hade bedömt. Sara har gett henne mätdata från ca 10 år tillbaka. Där finns påtagliga toppar. Det görs en beskrivning av fosforgradienten i sjöarna samt en bedömning per sjö. Sedan finns möjlighet att gå vidare och fördjupa sig ytterligare och göra tidbestämningsanalyser (med hjälp av pollen) etc. Uppmätta fosforhalter ser ut att vara anmärkningsvärda i förhållande till vad kiselamhället indikerar. Det innebär att fosforhalten inte tycks störa kiselalgssamhället så mycket som man kunde förvänta. Grindsbyvattnet blommar i princip varje år. Kiselalgen är en indikator- kanske funkar den inte på Bohusvattnen? Finns alltså inget att visa från projektet ännu så vi vet inte! Projektet skall slutredovisas innan årsskiftet.

Christer rapporterar från en studieresa till Norge (runt Oslo ner mot Östfold) som företogs för att studera hur man arbetar med vattendirektivet där. Varje kommun är beslutsfattande och man jobbar mera regionalt och lokalt. Där finns något som liknar vattenråd. De har bättre förankring lokalpolitiskt i dialogen. Kommunalråden satt t.ex. med.

I Norge har man generösa miljöprogram i politiken som ersätter lantbrukarna för att göra vissa åtgärder. Man satsar på plöjningsfritt; 60% av arealen får inte brukas på hösten. Vissa kontrakt i känsliga områden mellan kommun och markägare. Där var det 100% som inte fick bearbetas på hösten. Man har även satsat på fosfordammar. Man har alltså både lagstiftning och ersättningssystem. Varje skifte är karterat och inlagt i en databas, där det framgår hur det skall brukas. Varje brukare måste gå in i denna databas. Det är intressant att studera skillnader i samhällsstrukturerna. Norge ligger före oss när det gäller fosforfrågan, medan de ligger efter inom andra områden.

Östfold och Akershus skiljer sig i mångt och mycket från andra fylken. Regionalpolitiken i Norge respektive Sverige skiljer sig enormt. Ca 30 miljarder i statsbudgeten går till lantbruket.

Det är ofta ras som bidrar till markens läckage av fosfor och det är liknande i Östfold.

Här utgör 87 % av jordbruksarealen av spannmål, medan nästan det omvända gäller i Sverige. Strömstad är nästan i topp när det gäller andel obrukad jordbruksmark.

I Norge tar man hänsyn till varje enskild fastighet medan man i Sverige har mera generella tillämpningar (än så länge – det kommer att ändras).

I Sverige har vi alldeles för dålig geologisk data. Vi har detaljerad höjdinformation, men lutningskoefficienten är av betydelse för ras/skredrisken (detta har man god kläm på i Norge).

Nu genomförs laserscanning på halvmeteren när med god precision, där man har prioriterat Vänerlandskapen p.g.a. översvämningensriskerna. Bohuslän är tyvärr lägst prioriterat. Skall finnas tillgängligt på lantmäteriet sedan.

Dammarna är byggda specifikt för att fånga fosfor. Från och med i år kan man få 90% stöd för detta i landsbygdsprogrammet. Det kan vara mycket små dammar.

Under tiden för LIP- projekt byggdes det ett femtiotal våtmarker/dammar i vårt avrinningsområde. De flesta är fångdammar för att fånga jordpartiklar och fosfor. I vårt område handlar det sällan om flacka våtmarker pga topografin.

Dammarna måste skötas och underhållas. Man kan få stöd för att underhålla dammar. Om gamla dammar inte sköts kanske de börjar läcka fosfor.

Det är intressant att ha en ”nollinje” dvs. var är vi idag så att vi vet var vi startade. Slutrapporten från studenterna ger oss kanske en sådan bild av dagsläget.

Rapport från Bohuskustens vattenråd

Det var ett allmänt seminarium 15/10 i Uddevalla om kustvatten. Man hade en genomgång av processen av att bilda Bohuskustens vattenråd. Sedan var det olika inspel; miljöpsykolog från havsmiljöinstitutet om påverkan och attityder kring vattenmiljön och intressanta skillnader kring olika miljöfrågor såsom vindkraft i förhållande andra miljöpåverkningsfrågor.

Tillträdande chefen för myndigheten för havs- och vattenmiljö Björn Risinger och Magnus Jakobsson ordf. Bohuskustens vattenråd talade.

Alla kommuner i Bohuslän är med utom Göteborg. Detta p.g.a. att de inte kan vara med i en sådan föreningsform (egen juridisk person).

Det pågår även projekt i Halland.

Ett 80-tal personer närvarade.

De håller på att anställa en person för att få ett litet kansli. Jan påminner om att vi skall verka för en lite mer fast resurs som kan driva vårt arbete. Ev. kan ett gemensamt kansli med ett närliggande vattenråd vara en variant. Sara tar med denna fråga till Björn.

§ 9

Nästa möte

Nästa möte äger passande nog rum i Gullmarssalen i Munkedals kommunhus *den 3 februari 2011 kl. 9.00. Kaffe från 8.30.*

§ 10

Övriga frågor

Hemsidan är Malin Kolviken en gång satt att sköta. Karl skickar uppgifter vidare till Mikael Dalman på sportfiskarna. Alla anteckningar, protokoll etc. bör skickas direkt till Mikael. Karl är vattenrådets kontaktansvarig.

Studenten som har genomfört fosforprojektet som examensprojekt vill gärna komma och redovisa resultatet. Sara bjuder in till sådant möte inom kort.

Åtgärdsprogram

Regeringen fick en begäran om att pröva åtgärdsprogrammen, men de beslutade att släppa dem som de var. De förutsatte att de hade en god acceptans och att de var väl förankrade. Det är en uppmaning att ta fram delåtgärdsprogram som är minde övergripande och mera förankrade. Diskussioner förs kring hur dessa delåtgärdsprogram skall tas fram. Utgångsläget är nog ändå att de program som togs fram för resp. avrinningsområde kommer att utgöra en stomme. Det finns ett återrapporteringskrav för de 38 olika åtgärdsprogrammen. Vattenmyndigheten håller på att ta fram mallar för hur denna återrapportering skall ske. Än så länge finns inte så mycket mer konkret.

Jan: Miljösamverkan Västra Götaland (MVG) – ett samverkansprojekt mellan kommuner och länsstyrelsen när det gäller tillsynsfrågor. Jan är representant för Dalslands miljökontor i projektgruppen för delprojektet nästa år om vattenförvaltningen och tillsyn enligt miljöbalken. Vad menar man att man skall göra annorlunda mot tidigare? Måste konkretiseras.

Ett annat projekt handlar om jordbrukstillsyn och skall också drivas under nästa år. Alla kommuner har fått en verksamhetsplan för de olika MVG-projekten och det finns en kontaktperson i varje kommun (varje miljökontor). Planen spikas innan sommaren så att kommunerna kan få med det i sin planering för nästa år.

Sara: På lst har man nu en delvis ny organisation. Man kommer att jobba mera med tvärsektoriella och tvärfunktionella processer. Processkoordinator och funktionschef är Ann Rane.

Att ta kontakten med olika aktörer är vattenrådets uppdrag. Lst tar fram underlag och kan delta i möten, men att hålla i kontakterna är vattenrådets uppgift i denna samverkan. Lst tar fram program för utbildning och informationsdagar.

Ulf: Vattenrådet har ingen styrka och ingen beslutsrätt. Vi behöver ut och förankra mera. Kommunerna är visserligen med i vattenråden, men i många andra vattenråd är politiken med (hos oss är det endast tjänstemän). Själva kontakten i samverkan, oavsett om det är enskilda lantbrukare eller kommunalråd, så är det vattenrådets uppgift.

Ev. skulle vi kunna bjuda in politiker och andra för att berätta om resultat från projektet etc. nästa år. Det skulle gå att få ett intressant program för en sådan dag med medverkan från lst och vattenmyndigheten. Vi hade ett sådant möte på Bohusläns museum inför bildandet av vattenrådet. Det är kanske dags att berätta om vad som har hänt sedan dess. Det kan vara extra motiverat av att det är en ny mandatperiod och att det har kommit in nytt folk i kommunerna. Vi pratar vidare om detta på nästa möte.

Sara: Vattendelegationen har fyra möten per år. Man skulle kunna erbjuda dem att hålla ett av sina möten i detta området. I så fall träffar vi ju hela delegationen. Frågan diskuteras vidare vid nästa möte.

Christer: Det kan vara svårt att ta kontakt med lantbrukare och byalag etc. angående åtgärder så länge det inte finns några resurser att finansiera åtgärderna med....

§ 11

Mötet avslutas

Tack till Jan som ordnade för oss på Dagsholms konferens

Ulf Johannesson
Ordf

Miriam Sannum
Sekr